

Supervizní vztah v supervizi sociálních pracovníků

PhDr. Dana Dobiášová

Po zkušenostech se supervizí sociálních pracovníků ze sociálních odborů mne po dvouletém cestování po středočeských městských úřadech napadá, jak se tato supervizní práce podobala anti-opresivní praxi (praxi spojené s útlakem, diskriminací, pokořováním a znevažováním). Hodně jsem se zabývala otázkou, proč je supervize se sociálními pracovníky na úřadech tak těžká, proč ve mně vyvolává tolik pochybností, pocitů marnosti, pokoření, pocitů znevážení „supervizní mise“. Podporou při těchto častých pocitech mi byla zkušenost s jinak obtížnými supervizemi jinde, ale také víra, že to celé má smysl, především však podobné zkušenosti kolegů, kteří na jiných úřadech zažívali se sociálními pracovníky podobnou zkušenost. A v neposlední řadě mi pomáhala velká podpora naší týmové supervizorky.

Když se nyní podívám na svoji zkušenost zpět, vidím, jak významnou roli hrála mocenská dynamika ve vztazích, které byly v supervizi přítomné: supervizor-supervidovaní, supervidovaní-klienti, supervidovaní-vedoucí, supervizor-vedoucí, supervizor-vedoucí vedoucích, supervizor-vedoucí projektu, vedoucí projektu-tajemníci (vedoucí vedoucích). Sociální pracovníci se více než jiní profesionálové, kteří pracují s lidmi, setkávají se strukturálními nerovnostmi mezi lidmi (sociálními, ekonomickými, politickými, kulturními). To, jak systematický tlak, útlak a stres funguje v životech klientů, kteří patří ke skupinám na okraji společnosti, zažívají sociální pracovníci na vlastní kůži. To, jak jsou zvyklí, že s nimi klienti zacházejí, se přenášelo v určité míře i do supervizního vztahu. V roli supervizorky jsem si na základě svých pocitů často říkala, jak zle se jejich klienti musejí cítit a jak těžko musí být sociálním pracovníkům, když jsou vystaveni tolika tlakům a nárokům. Klienti se vztahují k sociálnímu pracovníkovi nejen individuálně, ale také strukturálně jako k zástupci instituce, která disponuje mocí (rozhodováním, poskytováním, odnímáním, penězi). Z toho vyplývají mnohé obtíže sociálních pracovníků ve vztahu ke klientům. Těžko si představit, že by pojmenovávali a projednávali rozdíly v moci se svými klienty. Ale na druhou stranu o čem jiném jsou tak často diskutované „aktivizační programy“ než o zplnomocnění klientů. Dalším faktorem, ovlivňujícím vztah mezi klienty a supervidovanými, jsou odlišnosti v hodnotách (na obou stranách jiné etické, morální, kulturní a etnické odlišnosti). Při individuální toleranci sociálního pracovníka a jeho úctě k odlišnostem klienta se často dostává do konfliktu se strukturálním nárokem dostat legislativní a úřední normě (konflikt loajality).

Supervizní vztah byl také nepříznivě ovlivněn nejasnostmi v kontraktech při zahájení spolupráce. Supervidovaní mohli vnímat supervizi jako součást dalšího tlaku a stresu, který působil vedle nového zákona o sociálních službách, jenž vstupoval v platnost a měl málo připravené praktické aplikace. Vedoucí byli do supervize zapojeni v různé míře angažovanosti a tato dynamika také nepochybně ovlivňovala supervizní vztahy v jednotlivých týmech. Projekt byl v podstatě rozsáhlý natolik (celkově bylo supervidováno přes 300 sociálních pracovníků, sama jsem byla v kontaktu s více než 80 lidmi), že bylo obtížné zabývat se intenzivněji vztahovou dynamikou v týmech. V závěru spolupráce s týmy vyplynulo, že by sociální pracovníci potřebovali především více vztahovosti – ať už v rámci supervizních, seminárních a nebo poradních setkání. Není však jasné, kdo by měl vytvářet v již zmiňované mocenské dynamice a hierarchii „aktivizační plány“ pro supervizi sociálních pracovníků. Jejich nadřazení, oni sami, metodické pracoviště, ministerstvo a nebo snad supervizoři? Moje neuspokojení vyplývá zejména z toho, že se mi nepodařilo vnést dostatečný impuls, aby se o supervizi začali aktivně zajímat sami supervidovaní. Možná jsme měli málo času, možná to je za dané situace velké očekávání. Možná se společně strávený supervizní čas ještě zúročí. Kéžby!